

FORUMUL ROMÂNIA JUNĂ

ENERGIE ȘI MEDIU

VIZIUNE PENTRU ROMÂNIA VIITOARE (2030)

OBSTACOLE. SOLUȚII. MĂSURI. RESPONSABILITATE

„Un sector energetic robust, eficient și nepoluant reprezintă o condiție de bază pentru dezvoltarea economică durabilă a României.”

„În anul 2030, dorim să prezentăm lumii România pe care o visăm, o Românie cu un sistem energetic performant, în care mediul înconjurător este respectat și curat.”

Un sector energetic robust, eficient și nepoluant reprezintă o condiție de bază pentru dezvoltarea economică durabilă a României. De asemenea, protecția mediului natural este esențială în asigurarea calității vieții românilor în deceniile viitoare. Cu toate acestea, în ultimii 20 de ani, autoritățile române nu au reușit să formuleze o viziune coerentă de modernizare a sectorului energetic, respectiv de dezvoltare durabilă a României. Reuniți în cadrul Forumului România Jună, avem responsabilitatea de a inspira această viziune și de a contribui la realizarea ei. Suntem motivați, ambițioși, orientați către atingerea rezultatelor și ne dorim ca prin colaborare să avem un impact clar asupra direcției de dezvoltare a sectorului energetic românesc, respectiv asupra angajării ample a societății civile în problemele de protecția mediului. În anul 2030, dorim să prezentăm lumii România pe care o visăm, o Românie cu un sistem energetic performant, în care mediul înconjurător este respectat și curat.

OBSTACOLE PENTRU ROMÂNIA

Un sector energetic robust, eficient și nepoluant reprezintă o condiție de bază pentru dezvoltarea economică durabilă a României. Departe însă de a îndeplini vreuna dintre aceste condiții, sectorul energetic românesc se bazează în mare parte pe o infrastructură uzată de transmisie și distribuție a gazelor naturale și a electricității, respectiv pe unități poluante și ineficiente de generare a electricității. În plus, industria energofagă creată în deceniile de dinainte de 1990 a epuizat o parte importantă a resurselor energetice primare proprii, astfel încât dependența de importuri energetice nediversificate a crescut considerabil.

Sectorul energetic

Absența unei viziuni asupra sectorului energetic pe termen mediu și lung în ultimii 20 de ani a împiedicat stabilirea de parteneriate strategice cu statele vecine, nevalorificând potențialul natural al României de a-și asuma un rol central în coordonarea piețelor și infrastructurii energetice regionale. *Sectorul energetic are nevoie de investiții substanțiale* în următoarele două decenii pentru a sprijini avântul economic al țării în procesul de convergență cu statele vest-europene. Până în prezent însă, birocrația, lipsa de transparență decizională și operațională, precum și incertitudinile legislative au blocat o mare parte a investițiilor. Astfel, liberalizarea și unificarea piețelor energetice la nivel european găsesc România nepregătită în fața creșterii prețurilor produselor energetice, care ar putea afecta semnificativ nivelul de trai al consumatorilor casnici și competitivitatea economică a produselor românești în lipsa unui plan complementar de suport.

Gestiunea deșeurilor

De asemenea, dezvoltarea economică după schimbarea regimului politic, necorelată cu dezvoltarea capacităților de gestiune a deșeurilor sau a capacității instituționale de a monitoriza activitățile economice și implicațiile asupra mediului, au făcut ca în prezent situația în privința gestiunii deșeurilor, a calității aerului și a siturilor contaminate să fie adresate într-un mod necorespunzător în România.

PARTICIPANȚI

Alexandru Băbeanu
Alexandru Costeniuc
Cătălin Băncilă
Cristina Buzașu
Delia Rădulescu
Dragoș Tâlvescu
Eugenia Gușilov
Ilinca Năstase
Irina Saghin
Liana Buzea
Mădălina Bonta
Oana Pavunev
Sabina Ciofu
Șerban Copoț

MODERATORI

Ionuț Purica
Radu Dudău

ORGANIZATORI

Cristina Moldovan
Simion Hurghiș

Gestiunea deșeurilor în România este deficitară datorită infrastructurii insuficient dezvoltate. În 2010 existau doar 17 județe cu rampe de depozitare conforme cu standardele europene, deși termenul la care cele neconforme trebuiau închise a fost 16 iulie 2009. Neavând rampe autorizate, la standarde europene, autoritățile deseori transportă deșeurile la distanțe mari sau utilizează rampe improvizate. O altă problemă este reprezentată de *depozitarea necontrolată a deșeurilor în arealele naturale*, fie de către publicul larg (după activități de picnic, campare sau plimbări în natură), fie de către populația din mediul rural care nu posedă resursele financiare necesare pentru plata serviciului de salubritate, fie nu dorește să achite acest serviciu. Grăitoare este și *lipsa de acces la servicii de salubritate* (în condiții de eficiență economică) *în zonele rurale izolate*, îndepărtate de aglomerări urbane.

Între timp, creșterea constantă și rapidă a cantității de deșeuri pune în dificultate capacitatea de intervenție a autorităților și a operatorilor de salubritate în cazurile de depozitare neconformă. În mediul urban, transportul deșeurilor colectate selectiv în containerele special amplasate în spațiul public se face cu utilaje neadaptate colectării selective, amestecat, subminând eforturile cetățenilor. La stațiile de sortare proprii se reia uneori procesul de separare, însă cu costuri și timp suplimentare pentru procesare. De asemenea, populația care a răspuns pozitiv inițiativelor de sortare selectivă este demotivată.

Managementul forestier

În ceea ce privește managementul forestier, problema se rezumă în primul rând la aplicarea necorespunzătoare a legislației (Codul Silvic), în prezent având loc exploatări forestiere autorizate, dar neconforme: spre exemplu, *tăieri rase aplicate pe suprafețe mai întinse decât cele 3 hectare admise prin lege, lucrări de salubritate aplicate inclusiv pe arbori sănătoși și/sau nemarcați*, transporturi realizate cu actele de autorizare fără data completată (pentru a putea fi completată numai în cazul unui control). Situația este dificil de urmărit la nivel național prin lipsa unui inventar riguros al exploatărilor și valorificărilor de masă lemnoasă din teritoriu. Încă din anul 2007, este în lucru un program informatic (SUMAL - Sistem de Urmărire a Masei Lemnoase), care nu poate fi însă accesat în mod public. Singurele informații existente referitoare la suprafețele împădurite și la exploatările de masă lemnoasă sunt de ordin statistic, acest lucru fiind insuficient pentru asigurarea unei transparențe și gestiuni corespunzătoare a pădurilor din România. O problemă secundară este reîmpădurirea, în majoritatea cazurilor realizată exclusiv prin regenerare naturală.

O altă problemă o constituie *lipsa compensării proprietarilor de păduri* pe o anumită perioadă (cea aferentă imposibilității de exploatare a pădurii până la atingerea vârstei minime permise de exploatare), perioadă de aproximativ 80 de ani (vârsta diferă pe anumite specii), fapt ce face ca proprietarii pădurilor să nu aibă niciun beneficiu, însă să aibă cheltuieli pentru administrare. Această

lipsă de compensație duce la tentația de a exploata pădurile necontrolat. Proprietarii de păduri aleg astfel să le taie complet, nu în ultimul rând pentru a evita realizarea acestui lucru de către „terți” care își însușesc masa lemnoasă și o valorifică fără acordul proprietarului.

Calitatea aerului

Calitatea aerului reprezintă o problema majoră a României, ce ține de *lipsa unei infrastructuri care să permită evitarea emisiilor de gaze cu efect de seră și toxice în atmosferă*. O sursă principală de poluare provine din mediul urban și constă în *slaba dezvoltare a transportului public în comun și a mobilității urbane* (transportul alternativ – mers pe jos, bicicletă), prin practicarea traficului greu în interiorul orașelor sau prin construcții care nu respectă standarde de igienă/ salubritate (spălarea roților mașinilor care părăsesc șantierele de construcții și intră în arterele de trafic urban, umezirea periodică a pânzelor de protecție a lucrărilor de construcție și/sau demolări). Un alt element important îl reprezintă *lipsa tehnologizării corespunzătoare a fabricilor și CET-urilor care să permită retenția noxelor și a particulelor în suspensie*.

Reabilitarea siturilor contaminate

În privința situației siturilor contaminate, în România *nu există unui cadru juridic adecvat*, în care termenul “arie contaminată” este clar definit și care impune standarde de reabilitare a siturilor contaminate. Situația îngreunează identificarea și reabilitarea acestor situri, cu efecte nocive asupra mediului înconjurător și a populației. La nivel de investiții și finanțe, o situație problematică este aceea a alocării fondurilor prin Programul Operațional Sectorial exclusiv pentru terenuri aflate în proprietatea statului.

Proiectul minier de la Roșia Montană, ce presupune în forma sa actuală exploatarea minieră a aurului și argintului prin decopertarea a patru munți și utilizarea cianurilor, ridică numeroase probleme, printre care și cele referitoare la protecția mediului. Planul prevede defrișări, decopertări, exploatare pe suprafața a patru masive muntoase, respectiv folosirea pentru pe parcursul celor 17 ani de exploatare a aproximativ 1.561.000 de tone de substanțe periculoase ce vor fi deversate într-un imens iaz de decantare. Dacă proiectul se realizează în forma actuală, există riscul contaminării rețelei hidrografice din zonă, cu difuziune în țările vecine, Delta Dunării și Marea Neagră.

SOLUȚII PENTRU ROMÂNIA

Prioritatea I: Energia

1. ASUMAREA UNEI STRATEGII ENERGETICE INTEGRATE ȘI TRANS-PARTINICE

România are posibilitatea de a construi un sistem energetic performant până în anul 2030. În acest sens, este necesară *asumarea unei strategii energetice integrate și trans-partinice*, pe termen lung, flexibile dar predictibile. Ea trebuie să fie adaptată legislației europene pentru 2020 și viziunii pentru 2050, dar totodată robustă la nivel regional și global, pentru a reflecta interesele și avantajele comparative specifice ale României. Se impune însă reducerea dependenței cvasi-totale a guvernului de contractele de consultanță acordate ISPE (Institutul de Studii și Proiectări Energetice) și *diversificarea substanțială a aportului de expertiză energetică specializată la nivel decizional*.

2. ASIGURAREA SECURITĂȚII ENERGETICE A ROMÂNIEI

Securitatea energetică presupune nu doar asigurarea fizică a livrării, ci și obținerea de prețuri competitive pentru mixul energetic. Pentru aceasta vedem ca esențială prioritizarea proiectelor internaționale de infrastructură cu importanță strategică (AGRI, Nabucco, South Stream ș.a.), identificarea partenerilor internaționali cu interese similare și dezvoltarea unor relații optime de colaborare cu aceștia, precum și restabilirea credibilității României în privința politicilor energetice interne și externe. Finalitatea acestui proces de natură politică și instituțională trebuie să includă *diversificarea*

surselor de aprovizionare cu importuri și flexibilizarea contractelor de furnizare a resurselor energetice.

Asigurarea resurselor energetice necesare trebuie să concureze cât mai puțin în balanța comercială a României cu importuri de tehnologie ce îmbunătățesc productivitatea și competitivitatea economică. Pentru a limita importurile de energie, o parte esențială a strategiei naționale trebuie dedicată *sporirii eficienței energetice și explorării resurselor energetice proprii*. Modernizarea rețelelor funcționale de încălzire, izolarea termică a stocului de locuințe, precum și aplicarea directivei europene cu privire la designul ecologic trebuie implementate de către autoritățile centrale și locale. De asemenea, Agenția Națională a Resurselor Minerale (ANRM) trebuie să demareze acordarea rapidă și transparentă de licențe investitorilor interesați să exploreze teritoriul României, în vederea identificării și extracției resurselor proprii de petrol și gaze naturale cu tehnologii nepoluante de ultimă oră. Contractele de exploatare trebuie adaptate bunelor practici internaționale, astfel încât statul român să nu fie prejudiciat.

3. DIVERSIFICAREA RESURSELOR PENTRU PRODUCEREA DE ENERGIE ȘI EFICIENTIZAREA UTILIZĂRII LOR

Este important ca mixul de electricitate să fie diversificat. Dintre resursele convenționale disponibile în România, un avantaj specific îl constituie gazele naturale și energia nucleară. Dependența de cărbune în generarea de electricitate trebuie să facă treptat loc alternativelor nepoluante și cu emisii reduse

de gaze cu efect de seră, cel puțin în așteptarea reducerii costurilor tehnologiilor de captare și stocare a dioxidului de carbon. Utilizarea resurselor regenerabile de energie (eolian, solar, biomasă, microhidrocentrale etc) la potențialul lor economic pe termen mediu și lung necesită un cadru legislativ stabil pentru atragerea investițiilor. Pentru a evita însă supra-recompensarea unei tehnologii anume, respectiv încărcarea neconcurențială a factorilor consumatorilor finali, investițiile vest-europene trebuie suplimentate cu fluxuri de tehnologie și capital din țări emergente, precum China. În cele din urmă, *modernizarea infrastructurii de generare, transmisie și distribuție a electricității și a gazelor naturale* va asigura eficiența și reziliența sistemului energetic național în caz de accidente ale rețelelor de infrastructură critică. Colaborarea autorităților cu mediul privat și cu organizațiile neguvernamentale este crucială pentru a atinge aceste ținte.

4. MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII ȘI A ADMINISTRĂRII SECTORULUI ENERGETIC ÎN BENEFICIUL CONSUMATORULUI FINAL

În ceea ce privește mediul de afaceri, sectorul energetic românesc are nevoie de un aport de capital fără precedent

Prioritatea II : Protecția mediului

Privind protecția mediului, problemele cu care se confruntă în prezent România sunt ample, cu implicații sociale, economice și legislative. Acestea pot fi remediate pe termen lung, prin demersuri coroborate și susținute pe perioade lungi de timp.

pentru investiții în infrastructură în tot spectrul mixului energetic. Statul român trebuie *să privatizeze unitățile nestrategice și să le decomisioneze pe cele neviabile*. Veniturile bugetare obținute din sectorul energetic trebuie utilizate pentru modernizarea acestuia. Liberalizarea piețelor de energie și crearea pieței interne europene sunt în interesul României, cu condiția implementării pachetelor legislative în concordanță cu realitățile actuale ale sistemului energetic. În perspectiva creșterii prețurilor ca urmare a liberalizării este necesar un program guvernamental destinat sporirii eficienței energetice a actorilor industriali, potențialul de acțiune fiind enorm. Apoi, pentru introducerea unor măsuri eficiente de protecție socială, se impune definirea coerentă, compatibilă cu piața energetică concurențială, a noțiunii de „consumator vulnerabil”, în spiritul legislației europene. În fine, tranzacționarea cu prioritate a electricității și a gazelor naturale pe OPCOM în contextul creat de legislația europeană pentru transparentizarea tranzacțiilor cu electricitate și gaze naturale reprezintă o modalitate de a spori competiția și a obține prețuri optime la consumatorii finali.

1. OPTIMIZAREA GESTIUNII DEȘEURILOR

Pentru a îmbunătăți gestiunea deșeurilor, măsurile necesare la nivel național constau în pregătirea și instruirea administrației publice locale și județene privind accesarea fondurilor (europene, structurale etc.) necesare dezvoltării infrastructurii de

colectare și depozitare. O altă măsură constă în asigurarea co-finanțării necesare solicitantului pentru accesarea fondurilor sus-menționate. Aceste fonduri sunt singurele care vor permite asigurarea în teritoriu a unui număr suficient de rampe de depozitare conforme cu standardele europene și a unor sisteme de colectare, transport și procesare a deșeurilor care să permită includerea în sistem a unui procent cât mai mare din deșeurile generate în România. La nivel urban, se impune modificarea legii cadru privind regimul deșeurilor pentru a sancționa gestiunea necorespunzătoare a acestora (în special a celor colectate selectiv) și a asigura premisele reciclării.

O altă modalitate de a soluționa o parte a problemelor enumerate mai sus este *educația și motivarea socială* în diverse feluri: implicarea directă a autorităților locale în responsabilizarea localnicilor, monitorizarea atentă a informațiilor legate de gestiunea deșeurilor, a prevederilor legale, a mijloacelor puse la dispoziția populației; introducerea în curriculumul de învățământ a unor ore de protecție a mediului (ce pot fi ținute de profesori de biologie, geografie, chimie sau de educație civică; cursurile pot fi făcute interactive prin colaborarea cu societatea civilă activă pe domeniul protejării deșeurilor). De asemenea, vor fi benefice și multiplicarea inițiativelor sociale (ca, de pildă, "Let's Do It, Romania!" – prima mișcare socială din România care prevede identificarea și curățarea deșeurilor depozitate necorespunzător în întreaga țară, cu implicarea în masă a societății) și a demersurilor societății civile în acțiuni de advocacy pe aspecte ce ating legislația de specialitate, implicarea actorilor non-guvernamentali și a cetățenilor în dezbateri publice, încurajarea manifestării opiniilor în cazuri strategice (spre exemplu în cazul deșeurilor de la Napoli, apărut în presa română în data de 3 decembrie 2010, societatea civilă și-a exprimat opinia printr-o scrisoare deschisă adresată unei serii de instituții care gestionează subiectul; în baza acestei scrisori instituțiile statului au demarat o anchetă). Toate aceste măsuri

vizează conștientizarea și animarea populației pe termen lung.

2. ASIGURAREA EXPLOATĂRII FORESTIERE RESPONSABILE

În ceea ce privește managementul forestier, o primă soluție ține de modificarea și aplicarea legislației existente și de *asigurare a transparenței în exploatarea forestieră*. De asemenea, în demersul asigurării transparenței se impune prevederea unor compensări ale proprietarilor de păduri și obligarea monitorizării într-un sistem informatic a tuturor exploatărilor forestiere. Un alt element important îl reprezintă informarea unui public cât mai extins. Finalizarea unui sistem GIS pentru înregistrarea și monitorizarea suprafețelor împădurite, cât și un inventar care să permită urmărirea exploatărilor forestiere în mod structurat (rezolvarea problemelor programului SUMAL sau realizarea unui sistem informatic cu totul). Un alt element îl constituie identificarea și *promovarea afacerilor responsabile în domeniul forestier*, fapt ce ar putea reduce problema de imagine a acestui domeniu.

3. AMELIORAREA CALITĂȚII AERULUI

Referitor la rezolvarea problemei calității aerului se impune rezolvarea pe două niveluri: urban și industrial. La nivel urban este vorba despre *replanificarea traficului urban prin implementarea unui sistem GIS* (Geographic Information System) *care să eficientizeze transportul public* prin modelarea fluxurilor de călători, sincronizarea semafoarelor și depistarea oricăror probleme în sistem (accidente, întreruperi, defectări ale sistemelor electrice etc.), coroborat cu

construirea de parcări, instituirea de senzori unici și aplicarea unei taxe pentru acces în centrul orașului cu autovehiculul. Aceste eforturi ar putea fi suplimentate de *compatibilizarea transportului în comun cu mijloacele de transport alternativ și de construirea unor șosele de centură* (funcționale și la standarde ridicate) pentru orașele mari.

O altă modalitate de soluționare a problemelor care țin de calitatea aerului constă în prevenirea poluării în construcțiile din mediul urban, atât prin respectarea unor standarde minime de salubritate/ igienă/ protecție a mediului, cât și prin încurajarea dezvoltării construcțiilor pasive sau active din punct de vedere energetic (din momentul construcției și pe toată perioada de funcționare a acesteia). La nivelul conștientizării populației, soluțiile mai accesibile constau în primul rând în realizarea unor campanii de informare a populației referitoare la poluarea și calitatea aerului.

La nivel industrial, se impun *introducerea filtrelor, a instalațiilor de desprăfuire, a dispozitivelor de captare a poluanților gazoși sau de supraînălțarea coșurilor*. O mare parte a acestor investiții sunt obligatorii conform legislației europene, ce condiționează re tehnologizarea marilor poluatori (centrale electrice de termoficare, termocentrale, combinate) în vederea reducerii emisiilor

de gaze cu efect de seră. O altă soluție constă în reducerea ponderii energiilor neregenerabile (cărbune, păcură, petrol) și substituirea acestora cu energii cu impact redus asupra mediului (hidro, eolian și solar). Se recomandă în același timp evitarea aplicării acestor soluții în arealele naturale protejate NATURA 2000.

4. ÎMBUNĂȚIREA CADRULUI LEGAL ȘI A PRACTICII ÎN MATERIE DE REABILITARE A SITURILOR CONTAMINATE

Pentru problemele legate de siturile contaminate, soluțiile identificate sunt la nivel de legislație, investiții financiare și protecția mediului. Legislația trebuie modificată pentru a asigura întărirea capacității juridice și a defini clar standardele conform cărora un teren este catalogat drept sit contaminat și pe cele de reabilitare. Ulterior, prin aplicarea prevederilor de mai sus, este nevoie de o evaluare completă a siturilor contaminate din România (în colaborare cu mediul academic), în vederea diagnosticării problemei la nivel național, în mod corect și complet. În fine, alocarea fondurilor europene pentru proiecte de reabilitare trebuie transparentizată, pentru a evita abuzurile înregistrate în prezent. De asemenea, trebuie deschise *oportunități de finanțare a reabilitării terenurilor către proprietarii privați*, ceea ce ar crește semnificativ numărul de situri ce pot fi tratate.

Prioritatea II: Protecția Mediului. Studiu de caz

Soluții concrete la o problemă specifică de mediu

EXPLOATAREA MINIERĂ DE LA ROȘIA MONTANĂ

Privind situația exploatării miniere de la Roșia Montană, soluțiile identificate ating aspecte legate de protecția mediului, protejarea patrimoniului cultural și arheologic, dezvoltarea socio-economică, dar și de protejarea unor drepturi constituționale. Referitor la aspectele de mediu, o primă soluție o constituie atât ecologizarea minelor închise și refacerea peisajului natural, cât și revizuirea proiectului în vederea eliminării cianurilor și realizării exploatării în galerie închisă. Cu privire la protejarea patrimoniului cultural și arheologic, o soluție este anularea certificatului de descărcare arheologică pentru masivul Cârnic, certificat emis fără bază legală, și luarea măsurilor necesare pentru protejarea acestui important monument istoric, recunoscut ca fiind unul dintre cele mai valoroase situri de acest tip din Europa. Este important de reamintit că în zonă se află situri arheologice antice (cimitirul roman, galeriile romane), monumente ale naturii (Masivul Piatra Despăcată și Piatra Corbului, Detunatele, Poiana Narciselor) și importante monumente de for public (bisericile aparținând diferitelor confesiuni, unele de secol XVIII), toate plasate într-un peisaj unic.

Referitor la problemele de natură socio-economică, soluțiile propuse sunt desecretizarea contractelor de licență minieră dintre compania Roșia Montană Gold Corporation și statul român, clauzele sale economice și juridice, având în vedere caracterul public al veniturilor generate – redevența minieră. Un alt element aferent acestei soluții îl constituie identificarea responsabilităților asumate de fiecare parte, anume cea a investitorului de a suporta cheltuielile lucrărilor de ecologizare a minei și de intervenție în cazul producerii oricăror accidente. De asemenea, o dată cu această soluție vine și informarea obiectivă a publicului; această soluție este inclusă în acest raport întrucât până în momentul de față presa scrisă și televiziunile au promovat aproape exclusiv publicitatea în favoarea proiectului minier, în detrimentul unei informări critice, echilibrate și complete. De asemenea, privind din perspectiva economică, o soluție care se poate trasa este cea a investiției în infrastructura turistică, putând implica populația locală în dezvoltarea serviciilor turistice bazate pe tradiții miniere și agricultură organică. Turismul poate fi încurajat prin activități recreative (trasee montane), culturale (vizitarea minelor și a clădirilor istorice) și educaționale (practicarea tehnicilor miniere vechi).

În privința modificării Legii Minelor, care în cazul adoptării ar încălca drepturi constituționale referitoare la proprietatea privată (prin permiterea exproprierii forțate de către un agent economic în numele statului) și ar îngreuna liberul acces la justiție (prin stabilirea unei cauțiuni în locul dreptului constituțional de petiționare a instanțelor judecătorești) soluția indicată ar fi neacceptarea acestor prevederi, care ar atinge drepturile și libertățile individuale, lucru neadmis într-un stat de drept.

MECANISME DE IMPLEMENTARE A SOLUȚIILOR

Prioritatea I : Energia

ASUMAREA UNEI STRATEGII ENERGETICE INTEGRATE ȘI TRANS-PARTINICE

Strategia energetică a României pentru anul 2035, aflată în consultare publică la momentul redactării acestui material (septembrie 2011), poate fi semnificativ îmbunătățită prin:

- Actualizarea datelor pe baza cărora se realizează prognozele economice, de mix energetic și investiționale.
- Elaborarea a cel puțin două scenarii posibile de evoluție a sectorului energetic românesc. Se va putea crea, astfel, un cadru flexibil și totuși predictibil ce va permite adaptarea ulterioară a strategiei la condițiile de piață.
- Alinierea obiectivelor stabilite în documentul strategic pentru anul 2035 la o viziune privind sistemul energetic românesc pe termen lung și foarte lung, spre exemplu anul 2050.
- *Folosirea procedurii de backcasting pentru identificarea mai facilă a măsurilor necesare în spectrul sectorului energetic* la orizontul anilor 2040, 2030 și respectiv 2020 pentru atingerea obiectivelor strategice.
- *poziționarea explicită față de noi tehnologii* (spre exemplu, fracturarea hidrolică pentru extragerea gazului de șist). În acest caz, specialiștii responsabili pentru redactarea strategiei ar trebui să consulte mediile academice și de afaceri pentru a include ipoteze de dezvoltare actualizate și ancorate în realitate. De altfel, se impune implicarea tuturor

stakeholder-ilor în procesul de consultare publică. Acest exercițiu constituie o oportunitate pentru reunirea tuturor părților interesate sub umbrela polului de expertiză PNCDE (Platforma Națională de Dezvoltare Durabilă).

ASIGURAREA SECURITĂȚII ENERGETICE A ROMÂNIEI

- 2.1 Continuarea (de Transgaz și Transelectrica) în ritm accelerat a implementării proiectelor de interconectare a infrastructurii de transport a gazelor naturale
  - Expansiunea capacității de import/export a electricității cu statele vecine, cu fonduri europene și de la bugetul de stat.
- În cazul gazelor naturale, Romgaz, Transgaz și ministerul de resort trebuie să permită neîntârziat fluxuri bidirecționale (respectiv exporturi, nu doar importuri), conform legislației europene în vigoare.
- Asumarea de către guvern a unor poziții tranșante cu privire la Nabucco, South Stream, TAP, ITGI și alte proiecte alternative de infrastructură

Definirea acestor poziții va trebui făcută neîntârziat de către guvern, prin intermediul companiilor responsabile cu capital majoritar de stat, și va trebui susținută de toate celelalte instituții ale statului, inclusiv de către Președinție.

Cu titlu de exemplu în acest context, este de menționat că societatea AGRI LNG Project Company SRL trebuie să asigure (prin acționarii săi sau alte părți interesate) finanțarea studiului de fezabilitate pentru proiectul inițiat de statul român. Chiar dacă proiectul AGRI nu se concretizează, ideea investiției într-un terminal de

regazificare în portul Constanța rămâne importantă, prin facilitarea accesului la surse diversificate de gaz natural de import și îmbunătățirea poziției de negociere cu furnizorii. Aceasta presupune însă o diplomatie economică adecvată, pentru asigurarea accesului navelor transportatoare de gaz natural lichefiat în Marea Neagră.

- o discutarea detaliată—de către guvernul României împreună cu Gazprom—privind oportunitatea de a utiliza capacitatea de stocare a rezervoarelor epuizate de gaz natural în vederea flexibilizării fluxurilor spre vestul Europei.
- o suplimentarea cu fonduri pentru investiții a companiei Transelectrica în vederea modernizării și extinderii rețelei.

Doar printr-o astfel de măsură se poate asigura conectarea tuturor proiectelor de energie regenerabilă, capacitatea de a prelua întreaga producție oscilatorie, respectiv balansarea cererii și a ofertei în fiecare punct al rețelei, chiar în caz de defecțiuni punctuale. Investiții asemănătoare sunt necesare și la nivelul rețelelor de distribuție a electricității, pentru a facilita democratizarea generării de electricitate și a permite fluxuri bidirecționale în fiecare gospodărie.

DIVERSIFICAREA RESURSELOR PENTRU PRODUCEREA DE ENERGIE ȘI A EFICIENTIZĂRII UTILIZĂRII LOR

- o *accelerarea prospectării și exploatării resurselor energetice minerale proprii* (în special petrol și gaze naturale)

În sprijinul acestei măsuri, ANRM trebuie să scoată spre concesiune prin licitație mai multe perimetre atractive pentru investitori, respectiv să transparentizeze pe deplin acordarea de licențe către cei interesați de perimetre

situate atât pe uscat cât și pe platforma continentală a Mării Negre.

De asemenea, pentru a spori competența companiilor românești în domeniu, cadrul legislativ ar putea impune participarea la licitații doar în consorții cu capital mixt străin-românesc. În general, legislația în vigoare și modul de funcționare al ANRM au nevoie urgentă de actualizare conform bunelor practici internaționale.

În acest fel, va putea fi evitată repetarea unor situații precum arbitrajul internațional cerut de compania Sterling Resources, situații ce afectează statul român în calitatea sa de partener în explorarea propriilor resurse. Privatizarea neavantajoasă a Petrom reprezintă un alt eșec în materie, sugerând necesitatea înlocuirii sistemului curent de stabilire a redevențelor. În fine, reafirmăm importanța ce trebuie acordată

- o estimarea potențialului resurselor neconvenționale de gaz natural: de șist (shale gas), gaz metan asociat în minele de cărbune (coal-bed methane), respectiv hidrați.
- o *încurajarea utilizării resurselor regenerabile*

Deși este un fapt pozitiv că România a introdus un sistem de tranzacționare a certificatelor verzi, este important ca autoritățile să îl actualizeze periodic, pentru a evita supracompensarea tehnologiilor care evoluează mai rapid decât a fost preconizat. Celerizarea procesului de aplicare a legislației aprobate de Comisia Europeană trebuie să devină o prioritate a factorilor de decizie.

Pe baza unei estimări actualizate a potențialului tehnic și competitiv economic al propriilor resurse convenționale și regenerabile, strategia națională va putea defini cu mai multă certitudine evoluția mixului energetic. Câteva principii se impun însă, indiferent de această evaluare. Astfel, generarea de electricitate va trebui să își reducă impactul negativ asupra mediului

înconjurător cât mai curând. Se impun modernizarea unităților viabile ale termocentralelor prin instalarea de tehnologii nepoluante, construirea de noi unități eficiente, pregătite pentru incorporarea ulterioară a tehnologiei de captură și stocare a dioxidului de carbon (CSC), respectiv dezvoltarea de proiecte demonstrative de CSC (precum proiectul Getica CCS).

Totodată, recomandăm ministerului de resort reluarea fără întârziere a construcției reactoarelor 3 și 4 de la Cernavodă (cu tehnologie sigură, fiabilă, dovedită pe termen lung sau recunoscută la nivel internațional), precum și *continuarea procesului de proiectare și construcție a unei noi centrale nucleare*. O altă categorie de investiții ar trebui să asigure *înlocuirea parțială a generării pe bază de cărbune cu cea pe gaz natural* (mai curată, mai flexibilă, balansând în rețea oscilațiile surselor regenerabile) și eliminarea pe cât posibil a folosirii păcurii. În plus, *potențialul regenerabil trebuie exploatat la maxim*, având prioritate la livrarea în rețea.

În sectorul transporturilor, recomandăm modificarea regimului de taxare a resurselor energetice pentru a reduce dependența de petrol prin încurajarea folosirii de combustibili alternativi: bioetanol, biodiesel, biogaz, electricitate, gaz natural. Situații precum cea în care România este singurul stat al Uniunii Europene fără reprezentare în Asociația Europeană pentru Vehicule propulsate pe bază de biogaz și Gaz Natural (NGVA Europe) ar trebui evitate.

- încurajarea sectoarelor economice cu înaltă valoare adăugată din domeniul tehnologiilor înalte (e.g. IT) și al serviciilor (e.g. medicale) eficiente energetic
- izolarea clădirilor publice

- aplicarea directivei pentru design ecologic a UE (electronice și electrocasnice, automobile mai eficiente; parteneriate locale inovative cu firmele de distribuție a energiei pentru a încuraja un consum eficient)
- accelerarea programului de sprijinire a cogenerării de electricitate și căldură
- modernizarea rețelelor funcționale de distribuție a agentului termic și construirea de noi astfel de rețele cu fonduri europene
- continuarea programului Casa Verde.

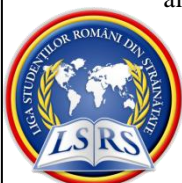
MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII ȘI A ADMINISTRĂRII SECTORULUI ENERGETIC ÎN BENEFICIUL CONSUMATORULUI FINAL

- *Privatizarea unităților nestrategice și decomisionarea celor neviabile*

În acest fel, vor fi încurajate investițiile (private sau în parteneriat public privat) în noi unități, moderne, eficiente și mai puțin poluante. Tot în acest fel se va putea asigura transparență în crearea generatorilor de electricitate cu mix energetic diversificat.

- Promovarea capitalului și tehnologiilor chinezești, respectiv indiene, braziliene ș.a.m.d., cu cost mai scăzut decât cele vest-europene, dar de calitate comparabilă (hidrocentrale, eolian, solar, biomasă, din deșeuri, cărbune)
- Aplicarea legislației REMIT și a celui de-al Treilea Pachet Energetic al Uniunii Europene în domeniul liberalizării piețelor de către statul român

Implementarea lor se va putea face gradual, în paralel cu sporirea competitivității economice în condițiile creșterii inevitabile a prețurilor – în prezent artificial reglementate de către stat.

- Asigurarea independenței și a neutralității politice a Autorității Naționale de Reglementare în domeniul Energiei (ANRE).

Aceasta este o condiție absolut necesară pentru funcționarea transparentă a pieței energetice din România.

- *informarea și educarea consumatorilor în spiritul eficienței energetice și*

Prioritatea II: Protecția mediului

OPTIMIZAREA GESTIUNII DEȘEURILOR

- accesarea fondurilor structurale / europene pentru implementarea proiectelor în domeniul gestiunii deșeurilor

În acest sens, se va putea lua în calcul demararea unor colaborări dintre actori privați, autorități publice, sector non-guvernamental și mediul academic pentru accesarea acestor fonduri destinate (structurale, europene etc.)

- ralierea administrațiilor publice locale la eforturile de implementare a proiectelor de gestiune a deșeurilor

Acest lucru poate fi obținut prin deschiderea și susținerea pe termen mediu și lung a unui dialog cu instituțiile abilitate la nivel județean (consiliile județene) și cu administrațiile publice locale. Prin acest dialog se poate viza dezvoltarea infrastructurii, conștientizarea populației și, acolo unde este necesar, colaborarea în aplicarea legislației. (o formă concretă o pot constitui acțiunile de curățenie realizate cu voluntari, coroborate cu patrulă realizate de către autorități ale statului și construirea unor campanii mediatice referitoare la responsabilitățile în natură cât și sancțiunile în caz de neconformare cu legislația în vigoare).

al cunoașterii propriilor drepturi și responsabilități (inclusiv privind posibilitatea schimbării furnizorului de energie ori de câte ori se dorește acest lucru).

ASIGURĂRII EXPLOATĂRII FORESTIERE RESPONSABILE

- Modificarea legislației principale (Codul Silvic) și a celei subsecvente (normele de implementare, ordine de ministru, planuri de amenajament silvic etc.), cu ajutorul unor specialiști în silvicultură și în drept
- *Realizarea unui sistem unic pentru monitorizarea pădurilor și exploatărilor și circulației masei lemnoase*

Aplicarea acestei măsuri depinde într-o parte covârșitoare de autoritățile competente (Regia Națională a Pădurilor – ROMSILVA și de Ministerul Mediului) și de capacitatea acestor instituții de a ralia Direcțiile Silvice din teritoriu la un sistem de tip GIS. Societatea civilă ar putea accelera acest proces prin realizarea unei campanii sau chiar mișcări sociale menite să atragă atenția asupra necesității unui astfel de sistem. Contribuția la implementarea soluției ar putea veni din partea mediului privat care ar putea sprijini instituțiile statului prin consultanță tehnică sau managerială (privind accesarea fondurilor necesare realizării unui astfel de sistem).

- *informarea și implicarea societății civile în susținerea exploataării forestiere responsabile*

Un mod de a implica societatea în acest subiect este în primul rând informarea ei. Pădurile sunt un subiect tehnic, puternic specializat iar majoritatea cetățenilor români au nevoie de informații de bază cu privire la acest subiect. În rândul societății civile există o mulțime de acțiuni care vizează împădurirea, însă puține dintre acestea sunt orientate spre informarea, familiarizarea cu modalitățile prin care se plantează și cresc păduri, modalitățile prin care se depistează neregulile în exploatare și modalitățile prin care un cetățean poate interveni într-o exploatare abuzivă. Identificarea diferitelor inițiative care există în rândul ONG-urilor și ralierea lor ar putea fi o soluție prin care populația ar deveni informată și implicit mai dispusă să intervină în cazuri de abuz.

AMELIORAREA CALITĂȚII AERULUI

- atragerea unor specialiști în sisteme informatice, tehnice și tehnologice care să ofere expertiză în acest domeniu
- atragerea de resurse financiare pe măsura soluțiilor de îmbunătățire a calității aerului alese

Aceste resurse pot proveni din activitățile interne ale agenților economici (CET, termocentrale, combinate) sau din identificarea unor surse externe de finanțare și accesarea acestora.

- *informarea și implicarea societății în demersul îmbunătățirii calității aerului.*

În acest caz, implicarea societății presupune, pe de-o parte, schimbarea obiceiurilor legate de consumul energetic și de transport, iar pe de altă parte, adoptarea unei atitudini ferme de reacție publică la situații de poluare considerabilă: sesizarea instituțiilor statului, manifestații, dezbateri și advocacy. Soluțiile sunt cele clasice, însă pentru implementarea acestora este necesară o societate informată, activă, organizată în demersurile sale și perseverentă.

ÎMBUNĂȚĂȚIREA CADRULUI LEGAL ȘI A PRACTICII ÎN MATERIE DE REABILITARE A SITURILOR CONTAMINATE

- atragerea de specialiști pentru rescrierea legislației care să permită evidențierea tuturor tipurilor de situri contaminate și a standardelor pentru reabilitarea acestora. Fără acest prim element, nu se poate vorbi despre progres în gestiunea siturilor contaminate. Ulterior, este necesară
- accesarea de fonduri pentru reabilitare de către proprietarii privați. Acest lucru se poate face prin modificarea legislației și ulterior a programelor de finanțare existente.

Prioritatea II: Protecția Mediului. Studiu de caz

Propuneri concrete la o problemă specifică de mediu

EXPLOATAREA MINIERĂ DE LA ROȘIA MONTANĂ

În cazul Roșia Montană, societatea civilă este angajată în acțiuni de advocacy și monitorizare de peste 10 ani.

La momentul actual, măsurile cele mai importante se referă la asigurarea transparenței cu privire la acest proiect, asigurarea unei dezbateri reale prin care să fie luate în calcul toate elementele din acest proiect de exploatare.

În acest context, societatea civilă trebuie să continue eforturile de promovare a principiului de protejare a biodiversității, a mediului locuit și a patrimoniului cultural. Totodată, este necesar ca ea să continue acțiunile de informare și conștientizare asupra riscurilor la care sunt supuse România și statele vecine prin proiectul de exploatare minieră de la Roșia Montană, precum și asupra perspectivelor de dezvoltare durabilă a întregii zone.

De asemenea, se impun acțiuni directe de advocacy adresate Camerei Deputaților, pentru întreruperea definitivă a inițiativelor legislative care încalcă dreptul constituțional la proprietatea privată și liberul acces la justiție.

RESPONSABILITATEA GENERAȚIEI TINERE

Energia reprezintă un sector strategic de securitate națională, un adevărat sistem circulator al economiei. După anul 1990, statul a păstrat în proprietate majoritatea companiilor românești implicate în lanțul valoric al sectorului energetic, cu câteva excepții marcante, precum privatizarea neavantajoasă a Rompetrol și Petrom, respectiv privatizarea parțială a companiilor de distribuție a electricității și a gazelor naturale. Aflate în continuare în proprietatea statului, celelalte companii energetice românești sunt în mare parte administrate netransparent, afectate de relații clientelare și lipsite de capitalul necesar pentru investiții de modernizare și dezvoltare. Cu toate acestea, la presiunea Uniunii Europene, a Fondului Monetar Internațional, a Băncii Mondiale, a Fondului Proprietatea și a altor organisme naționale și internaționale, autoritățile române sunt în prezent angajate – cu ezitări demonstrate -- în liberalizarea și transparentizarea sectorului energetic.

În ciuda acestei inerții, există o serie de inițiative, discutate de către participanții la Forum și redate mai jos în tipuri de acțiuni, al căror succes ar putea constitui un pas important în democratizarea și modernizarea sectorului energetic românesc.

1. Urmărirea și sprijinirea procesului de modernizare a sectorului energetic românesc

Adesea în perspectiva unor cariere profesionale în sectorul energetic din România sau de peste hotare, o parte a membrilor grupului de expertiză Energie și Mediu se angajează să urmărească și să sprijine procesul de modernizare a sectorului energetic românesc. O parte a participanților sunt deja implicați în România în investiții în energia regenerabilă, în cercetare în domeniul energetice, respectiv în activități publicistice referitoare la problematica sectorului energetic românesc. Întrucât realist este ca participanții să construiască pe baza activităților în care sunt deja implicați, Forumul „România Jună” se va dezvolta într-o platformă de coordonare a eforturilor în domeniile proprii de interes și de specializare.

2. Informarea continuă și inițiative constante în sfera protecției mediului

În ansamblul problemelor legate de protecția mediului, există un element care se desprinde în mod particular: necesitatea formării unei voci puternice pe aspectele ce țin de sănătatea mediului înconjurător, necesitatea activării comunităților locale pe problemele de mediu care le vizează direct, precum și necesitatea unei schimbări în masă a atitudinii față de aspectele care țin de mediu. Un astfel de progres

poate veni prin formarea unei culturi participative în școli, prin încurajarea tinerilor să se implice în activități extracuriculare, prin dezvoltarea capacității asociative (înființarea și dezvoltarea de ONG-uri) și nu în ultimul rând prin dezvoltarea dialogului cu instituțiile statului și mediul privat. Responsabilitatea generației tinere este aceea de a fi informată și de a lua inițiativa pe aspecte importante ale mediului. De asemenea, responsabilitatea generației tinere este aceea de a asigura transmiterea informațiilor către cei ce vor veni după ei, pentru a asigura o continuitate și coerență în demersurile începute în prezent.

Prioritatea II: Protecția Mediului. Studiu de caz

Ațiuni concrete la o problemă specifică de mediu

EXPLOATAREA MINIERĂ DE LA ROȘIA MONTANĂ

Reprezentanții grupului „Energie și Mediu” ai Forumului „România Jună” au luat inițiativa în cazul exploatării miniere de la Roșia Montană prin redactarea unei scrisori deschise, semnată inclusiv de către participanți din alte grupuri de lucru. Această scrisoare publică a fost transmisă Administrației Prezidențiale, Guvernului României, Ministerului Mediului și al Pădurilor, Ministerului Economiei, Senatului României și Camerei Deputaților a României. Acesta este un exemplu de mobilizare a societății pe care generațiile tinere îl pot urma. Astfel de inițiative de exprimare publică a unei poziții asigură bazele democrației și ale coagulării sociale pentru a apăra drepturi constituționale. Astfel de inițiative sunt un prim pas spre o societate ce se poate dezvolta durabil.

3. Coagularea resurselor de expertiză cu resurse antreprenoriale

Nu în ultimul rând, cu sprijinul CAESAR (Centrul pentru Acces la Expertiza Studenților și Absolvenților Români), pe termen mediu, membrii GE EM și-au propus construirea, împreună cu colegii specializați în domeniul protecției mediului, respectiv a celorlalte grupuri de expertiză, o platformă națională de comunicare pentru dezvoltare durabilă, ce va reuni un pol național de expertiză cu resursele antreprenoriale din mediul privat (a se vedea schema de mai jos). Acesta va avea rolul de a îmbunătăți comunicarea între toate părțile implicate, pentru o mai bună cooperare în identificarea și rezolvarea problemelor actuale. Constituirea *Platformei Naționale de Dezvoltare Durabilă (PNCDE)* va avea loc în patru etape și va presupune:

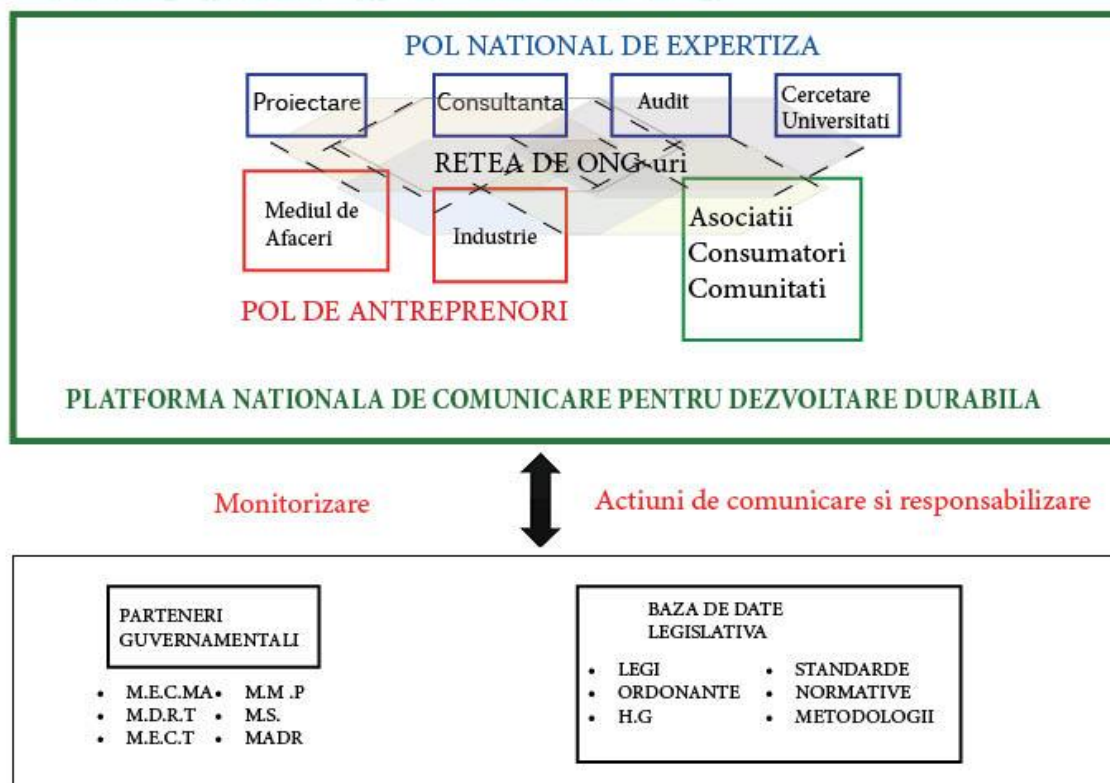

- Identificarea la nivel național a diferitelor echipe de experți specializate în diferite aspecte legate de energie și mediu (producție, mix energetic, infrastructură, construcții, reabilitare termică, poluare, etc.);
- Invitarea actorilor economici interesați să ia parte în mod activ la crearea și dezvoltarea PNCDE;
- Informarea comunităților de utilizatori și invitarea acestora la participare în PNCDE;
- Derularea unei campanii active de informare a ONG-urilor implicate în probleme de energie și mediu.

Modul de funcționare al PNCDE este bazat pe *comunicare*. O problemă identificată de comunități sau de rețeaua de ONG-uri ce activează în domeniu trebuie să fie adresată echipei de experți potrivite. Aceasta, pe baza competențelor sale și eventual a unui parteneriat cu mediul de afaceri sau industrial, poate oferi o soluție. Rolul PNCDE va fi de asemenea de a monitoriza acțiunile partenerilor guvernamentali și de a coopera cu aceștia pentru realizarea unor campanii de informare asupra problemelor de interes național. Totodată, PNCDE va urmări o bază legislativă globală de date, pentru a putea atrage atenția societății civile atunci când ne confruntăm cu acte legislative neconcordante sau când norme referitoare la energie și mediu nu sunt conforme cu realitatea sau cu prevederile legale.

Pe termen scurt, acest demers va fi facilitat de activitatea *think-tank-urilor* de specialitate dedicate sectorului energetic, respectiv de implicarea participanților în publicarea de articole de specialitate.

ENERGIE SI MEDIU

OBIECTIV: REEVALUAREA STRATEGIEI NATIONALE DE DEZVOLTAREA DURABILA PENTRU ENERGIE SI MEDIU

